

Somogy megye puhatestű (Mollusca) faunája

HÉRA ZOLTÁN & VARGA ANDRÁS

HÉRA Z. & VARGA A.: *Mollusc fauna of Somogy county (Mollusca)*

Abstract: The research of molluscs started about 100 years ago in Somogy county. For most of the area, the available data is incomplete. The best known areas are: the Zselic hills, the area alongside the River Dráva, and the region near Lake Balaton. No records are available from several parts of Inner Somogy and Outer Somogy. The majority of the papers were produced in the past 20 years. Until now, the distribution data of 158 species, representing the 60% of the mollusk fauna of Hungary, were published. Four of these species were naturally introduced to Hungary, while one species was deliberately introduced. A special element of the mollusk fauna, *Amphimelania holandri* (Pfeiffer, 1828) living in water, was found in the River Dráva. Other valuable elements, such as the terrestrial *Pomatias elegans* (Miller, 1774), *Ena montana* (Draparnaud, 1801), and *Chilostoma plnospirum* (Lamarck, 1822), were found in the southwest corner of the county.

Bevezetés

Több mint száz esztendővel ezelőttről származnak az első adatok megyénk puhatestűiről. (BRANCSIK & DADAY 1897) Az azóta eltelt idő során természetesen számos csiga- és kagylófaj jelenlétét sikerült kimutatni, de egyes területek faunájáról nincsenek még alapadatok sem. Különösen igaz ez a Külső-Somogy keleti vidékeire. Természetesen az egész megyét átfogó gyűjtések elmaradása nem kizárólag pénzühiánnyal magyarázható. Egyrészt a mintegy 6000 km²-es terület vizsgálata hatalmas feladatot jelentett volna bármely intézmény számára. A lösz, homok és agyag borította felszínnek kevésbé voltak ígéretesek a malakológusok számára, mint hazánk hegyvidéki tájai. Ráadásul e száz év alatt nem akadt egyetlen malakológus szakember sem, aki főállásban, megyén belül került volna alkalmazásra, így az adatok jó része csak időszakos vizsgálatok eredménye, illetve más megyék kutatóhelyein dolgozó szakemberek tevékenysége nyomán származtak.

Az első szisztematikus gyűjtések a Balaton vízrendszerében voltak, amelyeket a tihanyi Magyar Biológiai Kutatóintézet munkatársai végeztek. Nagy felűnést keltett híradásuk a *Dreissena polymorpha* megjelenéséről és tömeges elterjedéséről. (SEBESTYÉN 1935) (A faj már megtelepedett a Kapos és a Dráva vízrendszerében és nagyobb tavakban is.) Az ötvenes évek végén két nagyszerű malakológus közölt újabb adatokat, Soós Lajos és Pintér István, utóbbi főként a Kis-Balaton környékéről. Gebhardt Antal pedig baranyai kutatásai mellett a Zselicség és a Mecsek határvidékét is vizsgálta. PINTÉR (1980) Somogy malakológiai kutatótságaról megállapította, hogy a megye csaknem feléről nincsenek adatok és csak a terület 10 %-a tekinthető jól kutatottnak! Odáig 130 puhatestűt jegyeztek fel (PINTÉR 1980). Az azóta eltelt 20 évben előkerült illetve az említett jegyzékben nem szereplő fajokat az 1. táblázat tartalmazza.

A pécsi Janus Pannonius Múzeum irányította kutatássorozat keretében a

Barcsi Borókás puhatestűinek vizsgálatára is sor került (BÁBA 1983). Sajnos 2000-ben az itt kutatott élőhelyek jelentős része gyújtogatás okozta tűzvészben felperzselődött.

1985-től kezdődően a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága Természetudományi Osztálya Dr. Ábrahám Levente irányításával az egész megyét érintő, számos élőlénycsoportra kiterjedő zoológiai és botanikai állapotfelmérésbe kezdett, s így a malakológiai gyűjtéseket is szorgalmazta. A jó szakmai kapcsolatoknak köszönhetően mind több malakológus végzett kutatásokat a természetvédelmi szempontból kiemelt területeken. Így került sor a Dráva-mente, a Zselicség, a Belső-Somogy védett területeinek vizsgálatára. Vásárlással és ajándékozások révén jelenleg 2142 tételes a hazai puhatestű gyűjtemény, amely elsősorban megyei anyagokkal gyarapodik. Továbbra is feladat a Külső-Somogy szisztematikus feltárása és a kagylófauna alaposabb megismerése.

Napjainkban a Balaton-felvidéki NP a Kis-Balatonon, míg a Duna-Dráva NP a Dráván folytat biomonitoring kutatásokat, amelynek keretében az Őrtilostól Bolhóig tartó szakaszon rendszeres malakológiai vizsgálatok indultak.

Az intenzívebbé vált feltáró munka nyomán immár 158 fajt ismerünk Somogyból, ami a hazánkból ismertté vált fajok számának közel 60 %-a. Tekintettel arra, hogy a hazai faunában számos behurcolt, csak kevés helyen megtelepült fajt tartunk nyilván, illetve sok faj szűk elterjedésű, így a faunakép közel teljesnek tekinthető. Unikális faj az őrtilos dombvidéken élő *Pomatias elegans* (WAGNER 1938), az *Ena montana* (Coll. Sm-i Múzeum, leg.: Héra, 2000), a *Chilostoma planospirum* (PÓCS & AGÓCSY 1961), a Dráva vízében néhány helyen fellelhető *Amphimelania holandri* (Pfeiffer, 1828), és a Zselicségből előkerült *Acicula banatica* (HÉRA 1987). A *Theodoxus danubialis* és a *Theodoxus transversalis* (SOÓS 1933) előfordulásáról nincs új adat. Behurcolás eredményeként bukkant elő a Balatonból a *Dreissena polymorpha* és a *Potamopyrgus antipodarum* (PINTÉR 1978), Kaposvárról a *Hygromia cinctella* (MAJOROS 1987), a Desedapatakából az elmúlt évben előkerült *Anodonta woodiana* (Coll. Sm-i Múzeum, leg.: Héra, 2000). Tudatos betelepítés eredménye a *Helix lucorum* (VARGA 1995) előfordulása egy néhány 100 m²-es magánterületen. 1995 óta látványosan és aggasztóan terjed a Dráva és a Kapos vízrendszere mentén az *Arion lusitanicus* (VARGA et al. 1995). A megye nagyobb városaiban megélénkült beruházások és parkosítások számos faj elterjedését módosítják – így Kaposváron is elterjedőben a *Cepaea hortensis* és a város határában *Arianta arbustorum* is gyűjthető -, és újabb jövevényfajok felbukkanására is számítani lehet.

Somogy puhatestű faunájának listája

GASTROPODA

Neritidae

- Theodoxus danubialis* (C. Pfeiffer, 1828)
- Theodoxus transversalis* (C. Pfeiffer, 1828)

Viviparidae

- Viviparus acerosus* (Bourguignat, 1862)
- Viviparus contectus* (Millet, 1813)

Hydrobiidae

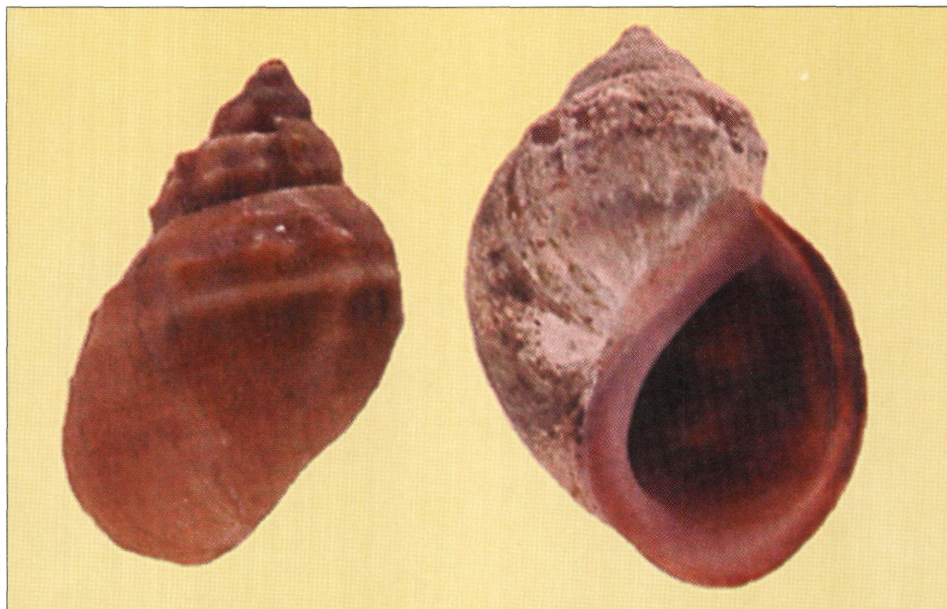
- Lithoglyphus naticoides* (C. Pfeiffer, 1828)
- Potamopyrgus antipodarum* (Gray, 1843)

Bithyniidae

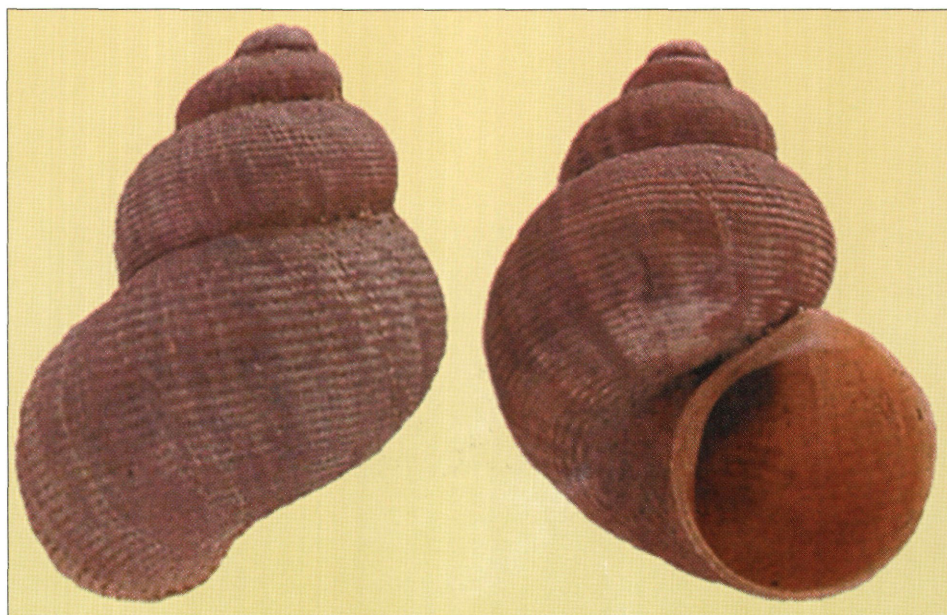
- Bithynia leachi* (Sheppard, 1823)
- Bithynia tentaculata* (Linnaeus, 1758)

Pomatiasidae

- Pomatias elegans* (Müller, 1774)

1. ábra: *Amphimelandria holandri* Fotó: Héra Z.

2. ábra: *Pomatias elegans* Fotó: Héra Z.

3. ábra: *Chilostoma planospirum* Fotó: Héra Z.

4. ábra: *Ena montana* Fotó: Héra Z.

Pleuroceridae (Melanopsidae)*Amphimelania holandri* (Pfeiffer, 1828)**Aciculidae***Acicula banatica* (Rossmässler, 1842)**Valvatidae***Valvata cristata* Müller, 1774*Valvata piscinalis* (Müller, 1774)*Valvata pulchella* Studer, 1820**Acroloxidae***Acroloxus lacustris* (Linnaeus, 1758)**Lymnaeidae***Galba truncatula* (Müller, 1774)*Lymnaea stagnalis* (Linnaeus, 1758)*Radix auricularia* (Linnaeus, 1758)*Radix peregra* (Müller, 1774)*Radix ovata* (Draparnaud, 1805)*Stagnicola corvus* (Gmelin, 1791)*Stagnicola palustris* (Müller, 1774)**Physidae***Aplexa hypnorum* (Linnaeus, 1758)*Physa fontinalis* (Linnaeus, 1758)*Physella acuta* (Draparnaud, 1805)**Planorbidae***Anisus septemgyratus* (Rossmässler, 1835)*Anisus spirorbis* (Linnaeus, 1758)*Anisus vortex* (Linnaeus, 1758)*Anisus vorticulus* (Troschel, 1834)*Bathymophalus contortus* (Linnaeus, 1758)*Gyraulus albus* (Müller, 1774)*Gyraulus laevis* (Alder, 1838)*Gyraulus crista* (Linnaeus, 1758)*Hippeutis complanatus* (Linnaeus, 1758)*Segmentina nitida* (Müller, 1774)*Planorbarius corneus* (Linnaeus, 1758)*Planorbis planorbis* (Linnaeus, 1758)*Planorbis carinatus* Müller, 1774**Ancylidae***Ancylus fluviatilis* Müller, 1774*Ferrissia wautieri* (Mirolli, 1960)**Carychiidae***Carychium minimum* Müller, 1774*Carychium tridentatum* (Risso, 1826)**Succineidae***Oxyloma elegans* (Risso, 1826)*Succinea oblonga* Draparnaud, 1801*Succinea putris* (Linnaeus, 1758)**Cochlicopidae***Cochlicopa lubrica* (Müller, 1774)*Cochlicopa lubricella* (Porro, 1838)**Vertiginidae***Columella edentula* (Draparnaud, 1805)*Truncatellina callicratis* (Scacchi, 1833)*Truncatellina claustralis* (Gredler, 1856)*Truncatellina cylindrica* (Férussac, 1807)*Vertigo angustior* Jeffreys, 1830*Vertigo antivertigo* (Draparnaud, 1801)*Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849)*Vertigo pusilla* O. F. Müller, 1774*Vertigo pygmaea* (Draparnaud, 1801)**Orculidae***Orcula dolium* (Draparnaud, 1801)*Sphyradium doliolum* (Bruguière, 1792)**Pupillidae***Pupilla muscorum* (C. Linnaeus, 1758)*Pupilla triplicata* (Studer, 1820)**Chondrinidae***Granaria frumentum* (Draparnaud, 1801)**Valloniidae***Acanthinula aculeata* (Müller, 1774)*Vallonia costata* (Müller, 1774)*Vallonia pulchella* (Müller, 1774)*Vallonia enniensis* (Gredler, 1856)**Enidae***Chondrula tridens* (Müller, 1774)*Ena montana* (Draparnaud, 1801)*Ena obscura* (Müller, 1774)*Zebrina detrita* (Müller, 1774)**Endodontidae***Helicodiscus singleyanus* (Pilsbry, 1890)*Discus rotundatus* (Müller, 1774)*Discus perspectivus* (M. Von Mühlfeld, 1816)*Punctum pygmaeum* (Draparnaud, 1801)**Arionidae***Arion circumscriptus* Johnston, 1828*Arion hortensis* A. De Férussac, 1819*Arion lusitanicus* Mabille, 1868*Arion rufus* (Linnaeus, 1758)*Arion silvaticus* Lohmander, 1937*Arion subfuscus* (Draparnaud, 1805)**Vitrinidae***Semilimax semilimax* (Férussac, 1802)*Vitrina pellucida* (Müller, 1774)

Zonitidae

- Aegopinella minor* (Stabile, 1864)
Aegopinella pura (Alder, 1830)
Aegopinella ressmanni (Westerlund, 1883)
Aegopis verticillus (Ferussac, 1822)
Daudebardia brevipes (Draparnaud, 1805)
Daudebardia rufa (Draparnaud, 1805)
Nesovitrea hammonis (Ström, 1765)
Oxychilus draparnaudi (Beck, 1837)
Oxychilus glaber (Rossmässler, 1835)
Oxychilus hydatinus (Rossmässler, 1838)
Oxychilus inopinatus (Uliéný, 1887)
Vitrea contracta (Westerlund, 1871)
Vitrea crystallina (Müller, 1774)
Vitrea diaphana (Studer, 1820)
Vitrea subrimata (Reinhardt, 1871)
Zonitoides nitidus (Müller, 1774)

Milacidae

- Tandonia budapestensis* (Hazay, 1881)

Limacidae

- Lehmannia nyctelia* (Bourguignat, 1861)
Lehmannia marginata (Müller, 1774)
Limax maximus Linnaeus, 1758
Limax cinereoniger Wolf, 1803
Limax flavus Linnaeus, 1758
Malacolimax tenellus Müller, 1774

Agriolimacidae

- Deroceras agreste* (Linnaeus, 1758)
Deroceras laeve (Müller, 1774)
Deroceras reticulatum (Müller, 1774)
Deroceras sturanyi (Simroth, 1894)

Euconulidae

- Euconulus fulvus* (Müller, 1774)

Ferussaciidae

- Ceciloides acicula* (Müller, 1774)

Clausiliidae

- Balea biplicata* (Montagu, 1803)
Bulgarica cana (Held, 1836)*
Clausilia dubia Draparnaud, 1805
Clausilia pumila Pfeiffer, 1828
Cochlodina laminata (Montagu, 1803)
Laciniaria plicata (Draparnaud, 1801)
Macrogastra plicatula (Draparnaud, 1801)
Macrogastra ventricosa (Draparnaud, 1801)

Bradybaenidae

- Bradybaena fruticum* (Müller, 1774)

Helicidae

- Arianta arbustorum* (Linnaeus, 1758)
Cepaea vindobonensis (Férussac, 1821)
Cepaea nemoralis (Linnaeus, 1758)
Cepaea hortensis (Müller, 1774)
Chilostoma planospirum (Lamarck, 1822)
Euomphalia strigella (Draparnaud, 1801)
Helicella obvia (Menke, 1828)
Helicodonta obvoluta (Müller, 1774)
Helicopsis striata (Müller, 1774)
Helix lucorum (Linnaeus, 1758)
Helix pomatia Linnaeus, 1758
Hygromia cinctella (Draparnaud, 1801)
Monacha cartusiana (Müller, 1774)
Perforatella bidentata (Gmelin, 1788)
Perforatella incarnata (Müller, 1774)
Perforatella umbrosa (Pfeiffer, 1828)
Perforatella rubiginosa (Schmidt, 1853)
Trichia hispida (Linnaeus, 1758)
Trichia unidentata (Draparnaud, 1805)
Trichia filicina (Pfeiffer, 1841)
Trichia erjavecii (Brusina, 1870)

BIVALVIA**Dreissenidae**

- Dreissena polymorpha* (Pallas, 1771)

Unionidae

- Anodonta anatina* (Linnaeus, 1758)
Anodonta cygnea (Linnaeus, 1758)
Anodonta woodiana (Lea, 1834)
Pseudanodonta complanata (Rossmässler, 1835)
Unio crassus Philipsson, 1788
Unio pictorum (Linnaeus, 1758)
Unio tumidus Philipsson, 1788

Sphaeriidae

- Musculium lacustre* (Müller, 1774)
Pisidium amnicum (Müller, 1774)
Pisidium casertanum (Poli, 1791)
Pisidium henslowianum (Sheppard, 1823)
Pisidium obtusale (Lamarck, 1818)
Pisidium personatum Malm, 1855
Pisidium subtruncatum Malm, 1855
Pisidium supinum Schmidt, 1851
Sphaerium corneum (Linnaeus, 1758)
Sphaerium rivicola (Lamarck, 1818)

* A Rotarides által Kardosfapusztáról közölt *Laciniaria cana* (Held, 1936) előfordulása megerősítésre szorult (ROTATORIDES 1948), a faj egyéb előfordulási adatai alapján nem valószínű jelente.

1. táblázat: Somogy megye faunájának 1980-as összegzéséből kimaradt illetve azóta ismertté vált fajok jegyzéke

S.sz	Faj	Év	Megjegyzés
1.	<i>Theodoxus danubialis</i> (Pfeiffer, 1828)	1933	Drávában és mellékvizében leg.: Soós L.
2.	<i>Theodoxus transversalis</i> (Pfeiffer, 1828)	1933	Barcson találta a Drávában Soós L.
3.	<i>Pisidium casertanum</i> (Poli, 1791)	1943	Darány, leg.: Wagner J.
4.	<i>Orcula dolium</i> (Draparnaud, 1801)	1957	Szentbalázs, leg.: Gebhardt A.
5.	<i>Vitrea diaphana</i> (Studer, 1820)	1957	Szentbalázs, leg.: Gebhardt A.
6.	<i>Pisidium amnicum</i> (Müller, 1774)	1958	Csurgó mellett, leg.: Kovács Gy.
7.	<i>Radix ovata</i> (Draparnaud, 1805)	1958	Csurgó mellett, leg.: Kovács Gy.
8.	<i>Trichia unidentata</i> (Draparnaud, 1805)	1961	Örtülon, leg.-det.: Pócs T., Károlyi A.
9.	<i>Ancylus fluviatilis</i> . Müller, 1774	1968	Leg.: Pintér I.
10.	<i>Arion rufus</i> (Linnaeus, 1758)	1984	Barcsról, leg.-det.: Botka J., Varga A.
11.	<i>Hygromia cinctella</i> (Draparnaud, 1801)	1984	Kaposváron leg.: Petró E.
12.	<i>Potamopyrgus antipodarum</i> (Gray, 1843)	1977	Balatonban megtelepült, det.: Pintér L.
13.	<i>Pisidium henslowanum</i> (Sheppard, 1823)	?1977	Balatonföldvár, in: Soosiana Suppl I.
14.	<i>Pisidium obtusale</i> (Lamarck, 1818)	?1977	Fonyód, in: Soosiana Suppl I.
15.	<i>Pisidium supinum</i> . Schmidt, 1850	?1977	Balatonmárfiafürdő, in: Soosiana Suppl I.
16.	<i>Pisidium subtruncatum</i> Malm, 1855	?1977	Zselickisfalud, in: Soosiana Suppl I.
17.	<i>Acicula banatica</i> (A. Rossmässler, 1842)	1987	illyr jellegű bükkösben, leg.: Héra Z.
18.	<i>Oxychilus hydatinus</i> (Rossmässler, 1838)	1988	előfordulása kétséges, leg.: Héra Z.
19.	<i>Deroceras sturanyi</i> (Simroth, 1894)	1989	Zselicség, Varga A. Mátra Múz. kollekcio
20.	<i>Malacolimax tenellus</i> Müller, 1774	1993	leg.: Bába K. és Majoros G.
21.	<i>Arion silvaticus</i> Lohmander, 1837	1993	leg.: Bába K. és Majoros G.
22.	<i>Cepaea hortensis</i> (Müller, 1774)	1993	Sm-i Múzeum gyűjteménye, leg.: Héra Z
23.	<i>Helix lucorum</i> (Linnaeus, 1758)	1995	Kaposvárra betelepített faj.
24.	<i>Arion lusitanicus</i> Mabille, 1868	1995	invázív faj
25.	<i>Amphimelania holandri</i> (Pfeiffer, 1828)	1997	in Nesemann - Graf - Schmidt-Kloiber
26.	<i>Pisidium personatum</i> Malm, 1855	?1998	in: Varga A. - Csányi B. - Majoros G.
27.	<i>Anodonta woodiana</i> .(Lea, 1834)	2000	Sm-i Múzeum gyűjteménye, leg.: Héra
28.	<i>Ena montana</i> (Draparnaud, 1801)	2000	Sm-i Múzeum gyűjteménye, leg.: Héra

2. táblázat: Somogy megyéből kimutatott puhatestű fajok rendek és családok szerinti eloszlása

GASTROPODA	Fajszám	GASTROPODA	Fajszám
Archaeogastropoda		Pupillidae	2
Neritidae	2	Chondrinidae	1
Mesogastropoda		Valloniidae	4
Viviparidae	2	Enidae	4
Hydrobiidae	2	Endodontidae	4
Bithyniidae	2	Arionidae	6
Pomatiasidae	1	Vitrinidae	2
Pleuroceridae (Melanopsidae)	1	Zonitidae	16
Aciculidae	1	Milacidae	1
Valvatidae	3	Limacidae	6
Acroloxidae	1	Agriolimacidae	4
Lymnaeidae	7	Euconulidae	1
Physidae	3	Ferussaciidae	1
Planorbidae	13	Clausiliidae	8
Ancylidae	2	Bradybaenidae	1
Basommatophora		Helicidae	21
Carychiidae	2	BIVALVIA	
Stylommatophora		Unionida	
Succineidae	3	Unionidae	7
Cochlicopidae	2	Cyrenodonta	
Vertiginidae	9	Dreissenidae	1
Orculidae	2	Sphaeriidae	10
Összesen:			158

Irodalom

- ANONIM, 1997: Bosszankodó csigagyűjtők Zicstől Nágocsig járnak az árokpartot - Somogyi Hírlap, 1997.05.07: 4p.
- ANONIM, 1998: Nehézkés üzlet a csiga - Somogyi Hírlap, 1998.04.29: 1p,3p.
- ANONIM, 1999: Elcsigázott csigavadások - Somogyi Hírlap, 1999.04.24: 3p.
- ANONIM, 1999: Megállítják a csigainváziót Csurgón - Somogyi Hírlap, 1999.07.09: 8p.
- ANONIM, 1999: Óriás meztelencsigák pusztítanak a Dunántúlon - Blikk, 1999.09.21: 4p.
- BÁBA, K. - MAJOROS, G. 1993: Adatok a meztelencsigák gombatáplálékáról - Malak. Táj., 12: 79-86.
- BÁBA, K. - TÓTH, L. Zs. 1999: A Pomatias elegans (O. F. Müller 1774) kelet-mecseki előfordulása - Malakológiai Tájékoztató 17: 121-122.
- BÁBA, K. 1983: A Barcsi borókás puhatestű faunája Mollusca - Dunántúli Dolg. Term. Tud. Sor. 3: 115-123.
- BALOGH, K. - VARANKA, I. - SALÁNKI, J. 1988: Puhatestű állatok és halak nehézfém szintje a Kis-Balaton Védőrendszer térségében - XVIIIth Congress of the Hungarian Biological Society Keszthely, 1988. június 29- július 1.;
- BOTKA, J. - VARGA, A., 1994: Az Arion (Arion) rufus (Linné, 1758). - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr. 9. 167-168.
- BRANCSIK, K. - DADAY, J. 1897: Lágytestűek (Mollusca). In: A Balaton tud. tanulm. eredményei, 2. A Balaton tónak és partjának biológiája, 1. rész A Balaton faunája: 189-196.
- CSÁNYI, B. 1996: A Kis-Balaton védőrendszer vízi makroszkópikus gerinctelen élőlénygyűjtései -- 2. Kis-Balaton ankét (Összefoglaló értékelés a Kis-Balaton Védőrendszer 1991-1995 közötti kutatási eredményeiről) p. 253-274. Keszthely.
- CSIKI, E. 1903: A magyar Malakológia története -előadás az állattani szakosztály 1903. január 2.-i ülésén. - Természettudományi Közlöny 35.: 246p.

- CZIKLIN, M. - KESZTHELYI, S. 2000: Védekezési lehetőségek házatlan csigák ellen - Gyakorlati AGROFÓRUM, 2000. 11. évf. 6: 67-68.
- CZÓGLER, K. - ROTARIDES, M. 1936: Riesenexemplare von *Unio tumidus* Retz. aus Ungarn, zugleich einige Vergleichsdaten über ungarische Unionen - Arch. Hydrobiol., 30: 142-159.
- DOMOKOS, T. - KOVÁCS, GY. 1982: A balatoni Fekete-part és környékének malakofaunája - Állattani Közlemények 69: 61-68.
- DOMOKOS, T. - VARGA A. 1994: Az uszadékokról, különös tekintettel a Drávából származó uszadék molluszkák tartalmának vizsgálatára - Malakológiai Tájékoztató 13: 67-79.
- DOMOKOS, T. 1977: *Anisus septemgyratus* (Rossmassler) és az *Anisus leucostoma* (Millet) fajok statisztikus vizsgálata II/1. - Soosiana, 5: 35-46.
- DOMOKOS, T. 1978: *Anisus septemgyratus* (Rossmassler) fej növekedési vonalairól. - Soosiana, 6: 45-50.
- DOMOKOS, T. 1981: Megjegyzések egyes *Anisus*-fajok növekedési vonalaival kapcsolatban. - Soosiana, 9: 9-12.
- DOMOKOS, T. 1996: Javaslat a még nem védett közép-európai montán Gastropodák, valamint a *Cepaea nemoralis* és a *Cepaea hortensis* fajok védeltségére. - Malakológiai Tájékoztató 15: 53-59.
- DUDICH, E. 1933: Faunisztikai jegyzetek IV. - Állattani Közlemények 30: 120-129.
- ENTZ, G. ifj. 1907: A magyarországi puhatestűek elterjedése - előadás az állattani szakosztály 1906 november 9.-i ülésén - Természettudományi Közlöny 39.: 68-69.
- ENTZ, G. 1941: A Balatonnak és vízkörnyékének puhatestű faunájáról. MBKM, 13: 35-56.
- FÜKÖH, L. 1986: Magyarország holocén és recens Mollusca-faunájának összehasonlítása - Soosiana, 14: 61-69.
- FÜKÖH, L. 1993: Kvartermalakológiai vizsgálatok Somogy megyében I. - Malakológiai tájékoztató 12: 21-28.
- FÜRJES, I. 1985: Az *Aegopinella* genus Lindholm 1927 Magyarországon Gastropoda, Zonitidae - Soosiana, 13: 43-54.
- GEBHARDT, A. 1959: Malakofaunisztikai, ökológiai és állatföldrajzi vizsgálatok a Zselicében - Állattani Közlemények, 47: 69-83.
- HÉRA, Z. 1987: A Zselici Tájvédelmi Körzet erdőtársulásai és csigafaunája. A Ropolyi erdő vizsgálata - Malakológiai Tájékoztató 7: 49-60.
- HÉRA, Z. 1992: Kaposvár környéki gyűjtőhelyek szárazföldi csigáinak faunisztikai, állatföldrajzi vizsgálata - Somogyi Múz. Közl. 9: 249-268.
- KISS, É. - PINTÉR, L. 1985: A magyarországi recens Clausilidák revíziója Gastropoda - Soosiana, 13: 93-144.
- KLEIN, K. 1992: Somogy megyei erdőtípusok csigaegyütteseinek vizsgálata - Malakológiai Tájékoztató 11: 59-68.
- KORMOS, T. 1910: Adatok a Somogy megyei Nagyberék geológiai és faunisztikai viszonyai ismeretéhez - Balatoni Tud. Tanulm. Eredm. 3: 1-16.
- KOVÁCS, GY. 1960: Somogy-Csurgó és környékének Mollusca faunája - disszertáció, Békéscsaba: 1-42.
- KOVÁCS, GY. 1972: Somogy-Csurgó és környékének Mollusca faunája - Állattani Közlemények, 59: 86-94.
- KOVÁCS, GY. 1974: Adatok Nagykanizsa és környéke Mollusca faunájához - Soosiana 2: 19-25.
- KROLOPP, E. - VARGA A. , 1991: A *Pomatias elegans* (O. F. Müller 1774) újra felfedezett lelőhelye (Mollusca: Pomatiasidae) - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 16: 95-103.
- MAJOROS, G. 1987: Malakofaunisztikai érdekességek - Malakológiai Tájékoztató 7: 19-22.
- MODELL, H. 1924: Die Najaden Ungarns - Ann. Mus.-nat. Hung., 21: 175-187.
- NESEMANN, H. - GRAE, W. - SCHMIDT-KLOIBER A. 1997: Bemerkenswerte Gastropodenfunde aus dem österreichisch-ungarisch Draugebiet - Nachrichtenblatt der Ersten Voralberger Malakologischen Ges. 5: 28-32. Rankwei, Österreich.
- PETRÓ, E. 1984: A *Hygromia cinctella* Draparnaud újabb magyarországi lelőhelye - Soosiana, 12: 19-22.
- PETRÓ, E. 1984: Rendellenes növekedésű alakok a lapostekercsű édesvízi csigáknál (*Valvatidae* és *Planorbidae*) - Soosiana, 12: 41-42.
- PINTÉR, I. 1957: Adatok Keszthely környékének Mollusca faunájához - Állattani Közlemények 46: 99-114.
- PINTÉR, I. 1974: Újabb adatok a Dunántúl Mollusca faunájához - Soosiana 2: 27-36.
- PINTÉR, I. 1980: Somogy megye malakológiai felmérése - Fol. Hist. Nat. Matrensis 6: 159-173.
- PINTÉR, I. 1960: Adatok a Dunántúl egyes tájainak Mollusca-faunájához - Áll. Közl., 47: 125-139.
- PINTÉR, I. 1968: A magyarországi sapkacsigák (*Ancylidae*) újabb alakjai - Áll. Közl., 55: 97-104.

- PINTÉR, I. 1980: Beszámoló az 1979 júliustól 1980 júniusig végzett malakológiai kutatásaimról - Malak. Táj. 1: 22-24.
- PINTÉR, I. 1985: Tájékoztató a magyarországi recens puhatestűek kutatásának eddigi eredményéről (1984. Dec. 31-es adatok). - Malak. Táj., 5:23-28.
- PINTÉR, L. - RICHNOVSZKY, A. - S. SZIGETHY, A. 1979: A magyarországi recens puhatestűek elterjedése - Soosiana, Suppl. 1:1-351.
- PINTÉR, L. - S. SZIGETHY, A. , 1979: Die Verbreitung der rezenten Mollusken Ungarns: Neunachweise und Berichtigungen, II. - Soosiana, 8: 65-80.
- PINTÉR, L. - S. SZIGETHY, A. 1980: Die Verbreitung der rezenten Mollusken Ungarns: Neunachweise und Berichtigungen, I. - Soosiana, 7: 97-108.
- PINTÉR, L. 1967: A Revision if the Genus *Carychium* O. F. Müller, 1774 - Ann. Hist.-nat. Mus. Nat. Hung., 59: 399-407.
- PINTÉR, L. 1968: Revision der Ungarischen Arten der Gattung *Vitrea* Fitzinger 1833 (Gastropoda: Pulmonata) - Acta. Zool. Hung., 14: 175-184.
- PINTÉR, L. 1978: *Potamopyrgus jenkinsi* (E. A. Schmith 1889) in Ungarn (Gastropoda: Hydrobiidae) - Soosiana, 6: 73-75.
- PÓCS, T. - AGÓCSY, P. 1961: The Occurrence of *Helicigona* (Campylea) *illyrica* Stabile in Hungary (Mollusca, Gastropoda) - Ann. Hist.-nat. Mus. Nat. Hung., 53:531-532.
- PODANI, J. - SZIGETHY, A. 1974: Az *Orculidae* magyarországi fajai - Soosiana, 2: 7-16.
- PONYI, J. 1992: The distribution and biomass of *Unionidae* Mollusca, *Bivalvia*, and the production of *Unio tumidus* Retzius in Lake Balaton Hungary - Arch. Hydrobiol. Stuttgart: 246-251.
- PONYI, J. - P. ZÁNKAI, N. 1996: A Kis-Balaton II. monitoringjára végzett gerinctelen faunakutatások 1993-1995-ben - II. Kis-Balaton Ankét, különlenyomat, 1996.: 275-284.
- PONYI, J. - TUSNÁDI GY. - VANGER É. - RICHNOVSZKY A. 1974: A Balaton felső üledékrétegéből származó *Dreissena*-héjak morfometriájának és populáció-szerkezetének vizsgálata ICL System 4 számítógéppel - Annal. Biol. Tihany 41: 217-234.
- PONYI, J. 1998: A Balaton gerinctelen állatvilága kutatásának hetven éve - Hidrológiai Tájékoztató, 1998: 27-28.
- PONYI, J. 1992: A balaton gerinctelen állatvilága kutatásának egy évszázada - 100 Éves a Balaton-Kutatás, szerk. Bíró P: 1992
- RICHNOVSZKY, A. - PINTÉR, L., 1979: A vizicsigák és kagylók kishatározója - Víz. Dok., 6: 1-205.
- RICHNOVSZKY, A. - PONYI, J. - JÁRAI, J., 1987: Zum vorkommen von *Unio pictorum* (L.) im Balaton - Soosiana, 15: 43-48.
- RICHNOVSZKY, A. 1981: Adatok a Balaton puhatestű faunájának változásához - VEAB Monográfia 16. Szám, p. 215-220. - Veszprém
- ROTARIDES, M. 1939: Kagylóturzások a Balaton partján - Természettudományi Közlöny 71.: 502-510.
- ROTARIDES, M. 1941: A balatoni vándorkagyló terjedése - Természettud. Közlemények, 73: 483-485.
- ROTARIDES, M. 1948: Malakofaunistische Notizen II - Fragm. Faun., 11: 77-82.
- S. SZIGETHY, A. 1973: A *Vertigo* genus magyarországi fajai - Soosiana 1: 19-30.
- S. SZIGETHY, A. 1975: Az *Endodontidae* magyarországi fajai - Soosiana, 3: 15-26.
- SEBESTYÉN, O. 1935: A vándorkagyló elszaporodása a Balatonban - Természettudományi Közlöny 67.: 381-386.
- SEBESTYÉN, O. 1935: A vándorkagylók elszaporodása a Balatonban - Állattani Közlemények 32.: 123-126.
- SEBESTYÉN, O. 1937: A Balaton régi lakóinak küzdelme a vándorkagylóval - Állattani Közlemények 34.: 135-164.
- SOÓS, L. 1904: Magyarország *Helicidae* - Állattani Közlemények, 3: 134-184.
- SOÓS, L. 1939: A magyarországi folyami kagylók elterjedése - in Brehm: Az állatok világa XVII. kötet Kagylók: 134-210.
- SOÓS, L. 1943: A Kárpát-medence Mollusca faunája - Budapest: 1-478.
- SOÓS, L. 1955: Kagylók - In. Székessy V.: Magyarország állatvilága.- Fauna Hungariae, 19. kötet 1. füzet: 1-32.
- SOÓS, L. 1959: Csigák I. - In. Székessy V.: Magyarország állatvilága.- Fauna Hungariae, 19. kötet 2. füzet: 1-80.
- SOÓS, L. 1959: Csigák II. - In. Székessy V.: Magyarország állatvilága.- Fauna Hungariae, 19. kötet 3. füzet: 1-158.

- VARGA, A. - BÁNKÚTI, K. - KOVÁCS, T. 1995: Az *Arion lusitanicus* Mabille, 1868 magyarországi terjedése - Malakológiai Tájékoztató 14: 17-20.
- VARGA, A. - CSÁNYI, B. - MAJOROS, G. 1998-99: Kagylófajok elterjedésének adatai hazai folyókban az elmúlt évtized faunisztikai feltárása alapján II. (Mollusca- Bivalvia) - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 23: 347-367.
- VARGA, A. - CSÁNYI, B. 1997: Vízicsiga-fajok elterjedésének adatai hazai folyókban az elmúlt évtized faunisztikai feltárásai alapján - Fol. Hist. Nat. Matrensis 22: 285-322.
- VARGA, A. - UHERKOVICH, Á. 1998: A Dráva menti puhatestű Mollusca fauna kutatásainak újabb eredményei - Dunántúli Dolg. Term. Tud. Sor. 9: 43-69.
- VARGA, A. 1968: Malakologische Neuigkeiten aus Ungarns - Malakologische Abhandlungen 2: 231-233.
- VARGA, A. 1980: Vásárhelyi István gyűteménye a Herman Ottó Múzeumban (II. Mollusca- Puhatestűek) - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 6: 147-158.
- VARGA, A. 1980: Vásárhelyi István gyűteménye a Herman Ottó Múzeumban I. - Herman Ottó Múzeum Évkönyve, 19: 375-390.
- VARGA, A. 1985: Vásárhelyi István gyűteménye a Herman Ottó Múzeumban (IV. Mollusca - Puhatestűek) - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 10: 53-60.
- DOMOKOS T. - KOVÁCS GY., 1986: Néhány megjegyzés két előadás kapcsán - Malak. Táj., 6: 35-39.
- VARGA, A. 1989: Gebhardt Antal recens malakológiai anyagának revíziója - A Janus Pann. Mus. Évk., 33 (1988): 53-66.
- Anonim, 1990: Kinőtte a házat Csigatenyésztők egyesülete alakult Kaposváron - Somogyország, 1990.07.05: 3.
- VARGA, A. 1991: A Bakonyi Természettudományi Múzeum Mollusca-gyűteménye - Fol. Mus. Hist.-nat. Bakonmyiensis, 10: 27-49.
- VARGA, A. 1981: Vásárhelyi István gyűteménye a Herman Ottó Múzeumban (III. Mollusca - Pisces) - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 7: 71-79.
- VARGA, A. 1983: Wirth Tibor Mollusca gyűteménye - Soosiana, 10/11: 45-56.
- VARGA, A. 1986: A magyarországi Stylommatophorák ivarszervanatómiai vizsgálata I. (Mollusca) - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 11: 71-109.
- VARGA, A. 1994: A Somogy Megyei Múzeum Kaposvár Mollusca gyűteménye - Fol. Hist. Nat. Matrensis 19: 173-191.
- VARGA, A. 1995: A Dráva menti puhatestű Mollusca fauna kutatásának eddigi eredményei - Dunántúli Dolg. Term. Tud. Sor. 8: 9-21.
- VARGA, A. 1995: A *Helix lucorum* (Linné, 1758) magyarországi betelepítése - Malakológiai Tájékoztató 14: 21-22.
- VARGA, A. 1999: A Somogy Megyei Múzeum (Kaposvár) Mollusca gyűteménye II. - Malak. Táj., 17: 89-109.
- VISNYA, A. - WAGNER J. 1938: Újabb malakofaunisztikai adatok a Dunántúlról - Vasi Szemle 5 (5-6): 325-327.
- WAGNER, J. 1930: Újabb adatok a Dunántúl puhatestű faunájához - Áll. Közl., 27: 167-172.
- WAGNER, J. 1934: Magyarország, Horvátország és Dalmácia házatlan csigái I. - Ann. Hist.-nat. Mus. Nat. Hung., 28: 1-19.
- WAGNER, J. 1935: Magyarország Valloniái - Mat. Termtud. Értes., 53: 701-718.
- WAGNER, J. 1938: Neue Schneckenfunde aus dem Transdanubium (1936-1937) - Fragm. Faun., 1: 14-16.
- WIKTOR, A. - S. SZIGETHY, A. 1983: The distribution of slugs in Hungary Gastropoda: Pulmonata. - A házatlan csigák magyarországi elterjedése Gastropoda: Pulmonata - Soosiana, 10/11: 87-111.

Mollusc fauna of Somogy county (Mollusca)

ZOLTÁN HÉRA & ANDRÁS VARGA

From zoogeographical and faunistical point of view, the distribution data published so far on the molluscs of Somogy county are not satisfactory, considering that the area is extended and rich in habitats of various kinds. Although the fresh water fauna makes up more than one third of the 158 recorded species, there is considerably a small number of publications on the subject. Due to the lack of the systematic researches, our knowledge about the composition and the changes of the river water fauna is especially unsatisfactory, however, these molluscs obviously play an important role in the water ecosystem.

From nature conservation point of view, the Őrtilosi hills seem to be the most valuable, where several interesting snail species live together. From these species, *Pomatias elegans* (Müller, 1774) and *Ena montana* (Draparnaud, 1801) are under protection. The already protected *Helix pomatia* (Linnaeus, 1758), became rare in some places but it still occurs countywide. There are no recent reports on the occurrence of two also protected species, *Theodoxus danubialis* (C. Pfeiffer, 1828) and *Theodoxus transversalis* (C. Pfeiffer, 1828).

Authors' address:

Zoltán HÉRA
H-7400 Kaposvár
Herman O. u. 59.
HUNGARY

András VARGA
Mátra Museum
H-3200 Gyöngyös
Kossuth u. 40.
HUNGARY